

Eesti muuseumitöötajatele
Eesti Muuseumiühingule
Eesti Muuseuminõukogule
EV Kultuuriministeeriumile

Lähtudes 17. juunil 2009. a Haapsalus sõlmitud Eesti maakonnamuuseumide koostöölepingu eesmärkidest teevad lepinguosalised

ÜKSMEELE AVALDUSE

Ootamatult muuseumitöötajate ja avalikkuse jaoks on 10. septembril alanud **radikaalne** reform üle kogu Eesti asuvate maakonnamuuseumite muutmiseks **Tallinnas asuva keskparaadiga liitmuuseumi osakondadeks**.

Seoses algatatud reformiga peavad Eesti riigimuuseumid maakonnamuuseumite ülesannetes vajalikuks teavitada oma kolleege ja avalikkust **meie üksmeelest** järgmistes punktides:

* Alates 2008. a Kultuuriministeeriumi haldusalas olevad maakonnamuuseumid tervitavad Kultuuriministeeriumi tähelepanu ja tegevusi Eesti kultuuri regionaalselt tasakaalustatud toimimise jaoks oluliste riigieelarveliste kultuuriasutuste arendamisel.

* Eesti maakonnamuuseumid on erinäolised nii oma traditsioonide, ülesehituse, koosseisude kui ka ressursside osas. Peamiseks ühendavaks teguriks on meie suunatus teatud ajaloolis-kultuuriliste piirkondade terviklikuks hõlmamiseks muuseumi tööspetsiifika perspektiivist.

* Eesti maakonnamuuseumid näevad peamise tugevusena oma tihedat seotust piirkondliku identiteediga. Kohasidusus tugineb olusid tundval ja paindlikul piirkondlikul suhtlusvõrgustikul. Olulise parentusvaldkonnana näeme oma regiooni vajadustele vastava erialase kompetentsi välja selgitamist ja tugevdamist.

Tundes **vastutust** iga maakonnamuuseumi kodupiirkonna kultuuripärandi edendamise ees ja kogu Eestis tasakaalustatud ning jätkusuutliku kultuurielu püsimise ees; tunnistades **arenguvajadust** igas maakonnamuuseumis ja koostöö parendamise võimaluste olemasolu muuseumivaldkonnas tervikuna; mõistes **kompromisside** vältimatust arengusoovide ning seda tagavate võimaluste vahelise vastuolu ületamisel; olles teadlik **majandussurutise** mõjudest kultuurivaldkonnale ja vajadusest ressursse säästlikult ning efektiivselt kasutada

Oleme samuti **üksmeelsed**, väljendades maakonnamuuseumide **tõsist muret** k.a 10. septembril avalikustatud maakonnamuuseumide reformikava läbiviimise senise käigu, tegelike eesmärkide ja võimalike tagajärgede ning mõjude üle.

* Eesti maakonnamuuseumid peavad vääraks ja kultuuritöötajate vahelist usaldust kahjustavaks käitumisviisiks seda, et nii suure kaaluga reformi ettevalmistamine toimus asjaomaste **muuseumite teadmata** (kuni liitmuuseumi loomise otsuse avalikustamiseni).

* Eesti maakonnamuuseumid ei pea õigeks kogu Eesti muuseumimaastikku oluliselt mõjutava reformi alustamist ilma ülemaaliste muuseumide ja muuseumitöötajate ühenduste - Muuseuminõukogu, Eesti Muuseumiühing - eelneva teavitamise ja **kaasamiseta**.

* Eesti maakonnamuuseumid peavad kahetsusväärseks, et reformist ei teavitatud muuseumidega seotud **kogukonda**. Peame oluliseks kogukonna kaasamist antud küsimuses, kasutades selleks muuseumide nõukogusid, maavalitsusi, valitud esinduskogusid ja omavalitsusliitusid, kodanikeühendusi ja koostööpartnereid haridus- ning kultuuriasutuste näol ja äriühingutes.

* Pikaajalist arengut eesmärgiks seadev struktuurireform toimub **kiirustades** ja ilma tõsiselt võetava **ettevalmistuseta**. Kogu riigisektoris toimunud tegevuskulude ja personali kärpimise tingimustes pole Kultuuriministeeriumil olnud piisavalt ressursse teostada reformi läbiviimiseks vajalikke eeltöid. Puudub olemasoleva olukorra adekvaatne hinnang ja alternatiivsete arengutsenaariumite võrdlev analüüs.

* Kõigi maakonnamuuseumide, sh hästi toimivate asutuste, ümberkorraldamine peab olema põhjendatud nii sisulisest, organisatsioonilisest kui finantsilisest aspektist, kuid vastavad andmeid ja argumente pole esitatud. Olemasoleva süsteemi **likvideerimise** ja uue ettevalmistamiseks antud tähtaeg ei võimalda (kultuuriministri moodustatud ekspertkomisjonil) teostada sisulist tööd uut tüüpi tsentraliseeritud liitmuuseumi kontseptsiooni, struktuuri ja põhimääruse koostamisel ega käsitleda alternatiivseid arengutsenaariume.

* Reformi ettevalmistamiseks moodustatud ekspertkomisjoni koosseisu lubatud laiendamine suurendab selle esinduslikkust ja kompetentsust, kuid ei anna vastust sisulisele põhiprobleemile – kas ekspertkomisjonil on võimalik hinnata ja valida **alternatiivsete** arengumudelite hulgast?

* Olemasolevas majandusolukorras pole reformi alustamine ilma **finantskalkulatsioonideta** ja finantseerimisallikate esitamiseta mõeldav. Muuseumitöötajad ja ekspertkomisjoni liikmed pole saanud tutvuda reformi puudutavate kulu-tuluprognooside ja finantseerimiskeemidega.

KOKKUVÕTE

Senine reformi teostamise loogika on iseloomulik tsentraliseeritud juhtimise vormile, mis ei arvesta alluvussuhetes asutuste ja osakondadega seisukohtadega, samuti eiratakse koostööpartnerite ja kogukonda esindavate ühiskondlike ühenduste arvamusi. Käesolevas ilmse kiirustamise, teabe varjamise ning sisulist analüüsi vältivas õhustikus on meil alust arvata, et samas stiilis hakkab tööle ka loodav tsentraliseeritud liitmuuseum.

Struktuurireform sisaldab lisaks võimalikule kasule ka ohtusid. Käesoleva reformikava loogikas näeme peamiste ohtudena kuluka keskaparaadi loomist Tallinnas, maakonnamuuseumide otsustusõiguse drastilist vähendamist ja senise tugeva kohasidususe kaotamist. Meil puuduvad tõendid uue struktuuri võimekuse kohta lahendada seni maakonnamuuseumite ülesannete täitmisel sõnastatud probleemid.

Eesti maakonnamuuseumid peavad taolistel tingimustel teostatavat reformi pikaajalises perspektiivis meie riigimuuseumide arengut pärssivaks, Eesti regioonide kultuurivajadusi marginaliseerivaks ja lähiajal majandussurutise tingimustes ka õigustamatuks rahaliseks koormaks kultuurivaldkonna eelarvele.

Kultuuriministeeriumi algatatud reformikava **arutelu** võib olla tänuväärseks **alguseks** maakonnamuuseumide arengupotentsiaali põhjendatud analüüsi koostamisele ning sobiva arengustrateegia valimisele Eesti kultuuri kaasaegsuse ja püsiväärtuste kestvaks tagamiseks. Eesti maakonnamuuseumid ja meie kogukonnad on edasiminekuks vajaliku tee-ehituse innukad osalised ning ühist otsivad ja leidvad kaasteelised. Head muuseumiaastat!

Saaremaa Muuseum
Viljandi Muuseum
Pärnu Muuseum
Läänemaa Muuseum
Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum
Valga Muuseum
Tartumaa Muuseum
Palamuse O. Lutsu Kihelkonnamuuseum
Harjumaa Muuseum
Põlva Talurahvamuuseum
Järvamaa Muuseum
Mahtra Talurahvamuuseum
Hiiumaa Muuseum

(Tekst avalikustati muuseumide festivalil Narvas 28. septembril 2009, kus see sai ühtlasi ka kultuuriminister Laine Jänesele üle antud)